Lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Lausuja Lapland Hotels Oy

Asia: Hallituksen esitys (HE 15/2021 vp) eduskunnalle laiksi tartuntatautilain 16 ja 22 §:n muuttamisesta

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Lapland Hotelsilta lausuntoa hallituksen esityksestä tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta. Lausumme kunnioittavasti seuraavaa.

1. Lapin matkailun tilanne

Erityisesti Lapin ja Helsingin matkailuyritykset ovat kärsineet dramaattisesti Covid-19 pandemian vaikutuksista kansainväliseen matkailuun.

- Lapin pääsesongissa eli talvella rekisteröityjen majoitusvuorokausien pudotus on joulu-tammikuussa ollut yli 70%.
- Esimerkiksi ohjelmapalveluyrityksissä kuten huskyfarmeilla liikevaihdon pudotus on kuluvalla talvikaudella ollut jopa yli 95% ja yritykset ovat konkurssin partaalla.
- **Lapin arvioitu vuotuinen suora kansainvälinen matkailutulo 700 meur, nyt se menetetty jo vuoden ajalta**
- 30% uskoo liikevaihtonsa putoavan yli 75%.
- **58% yrityksistä ei usko pystyvänsä jatkamaan liiketoimintaansa yli 10 kuukautta eli ensi talvikauteen asti.**

Lappi rekisteröityjen yöpymisten kehitys joulukuut 2010-2020,

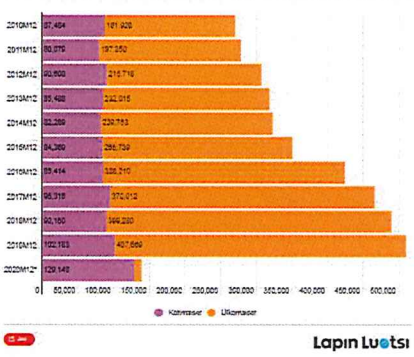

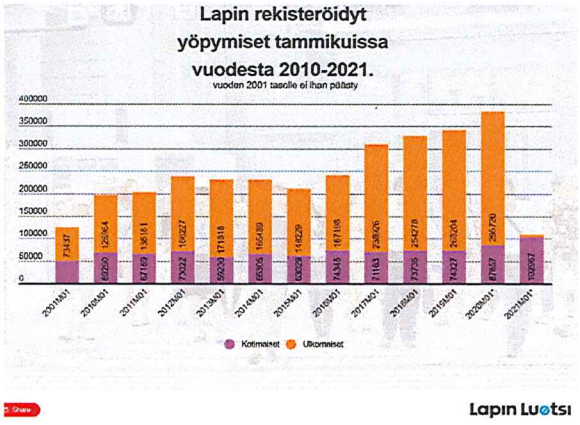

Pandemian vaikutusten arvioidaan jatkuvan kuitenkin vielä ainakin vuoden 2021 vaihteeseen asti ennen kuin yritykset esimerkiksi Lapissa odottavat pääsevänsä positiiviseen kassavirtaan.

2. Kansainvälisen matkustuksen elpymien edellyttää ennakoitavuutta

- Matkailuyritysten ja niiden rahoittajien toivo lepää seuraavassa talvikaudessa sillä tuleva kesäkin on jo menetetty
- Talvikauden 2022 myyntiä tehdään paraikaa
  - Sopimukset mm. matkanjärjestäjien kanssa solmitaan tyypillisesti 10-12 kk ennen sesongin alkua
  - Mikäli päätökset viivästyvät ja kilpailijamaat kuten Ruotsi, Norja ja Islanti linjaavat päätöksensä nopeammin, tulevat ensikauden kysyntä ja matkanjärjestäjäsopimukset suuntautumaan maihin, joiden matkustuslinja on selvillä.

Tämän vuoksi tieto tulevan talvikauden matkustamisen edellytyksistä tarvitaan pikaisesti.

3. Hallituksen esityksen 16 § koskevat ongelmat matkailun näkökulmasta

Hallituksen esityksessä ei millään tapaa yksilöidä niitä kriteereitä, missä tilanteissa ja miten aluehallintovirastojen tulisi lähteä toteuttamaan pakollisia terveystarkastuksia. Esityksessä ei myöskään määritellä tarkemmin mitä terveystarkastuksella tarkoitetaan. Korvattaisiinko esimerkiksi poistuvat sisärajatarkastukset rajoille sijoitettavilla terveystarkastuspisteillä, jolloin jopa kaikki maahan saapuvat kansainväliset matkailijat kävisivät läpi terveystarkastuksen, jossa vähimmillään tarkistetaan matkailijan lähtömaa ja mahdolliset rokotustodistukset?

Esityksessä todetaan, että paikallinen AVI voi halutessaan konsultoida esimerkiksi THL:ää tai muita viranomaisia arvioidessaan tarvetta laajamittaisiinkin terveystarkastuksiin. Esitys jättää paikallisille aluehallintovirastoille kuitenkin varsin vapaat kädet arviointiin, päätöksentekoon ja päätösten ajalliseen rajaamiseen. **Matkailun ja matkailijoiden näkökulmasta tämä heikentää merkittävästi viranomaistyön ennakoitavuutta.** Suomen kilpailukyky kansainvälisessä matkailussa heikkenee erityisesti, mikäli kilpailijamaat pystyvät muotoilemaan ja viestimään paremmin ymmärrettävät ja ennakoitavat edellytykset matkustuksen avaamiselle.

Koska hallituksen esityksessä ei ole määritelty kriteereitä (esimerkiksi lähtömaan epidemiatilanne ja rokotuskattavuus, matkailijan omat todistukset), jolloin pakollisia terveystarkastuksia ei edellytetä, **voi esitys johtaa tilanteeseen missä terveystarkastukseen ohjattavien määrä kasvaa erittäin suureksi**. Matkustuksen hiljalleen käynnistyessä esimerkiksi yhdenkään Suomen lentokentän tilat eivät todennäköisesti riitä odotettavissa olevien matkailijamäärien terveystarkastuksien toteuttamiseen. Lisäksi terveystarkastusten toteuttaminen edellyttäisi kunnilta todennäköisesti ylitsepääsemättömän paljon kielitaitoista ammattihenkilökuntaa.

Esimerkiksi Lapin lentokentille saapuu runsaasti matkailijoita maan sisäisillä lennoilla. Yhdessä koneessa voi siis olla sekä työmatkalaisia että matkailijoita useista eri lähtömaista. Tämä lisää entisestään painetta Helsinki-Vantaan lentoasemalla suoritettaville terveystarkastuksille tai vaihtoehtoisesti pahimmillaan kaikki Suomen sisäisillä lennoilla saapuvat jouduttaisiin ohjaamaan terveystarkastuspisteeseen.

4. Kansainväliselle matkailulle erittäin tärkeä ennakoitavuus sekä terveystarkastusten toteutettavuus edellyttää selkeän kriteeristön määrittelyä

Koska hallituksen esityksellä pyritään valmistautumaan myös tuleviin epidemioihin, ei yhtä kaikkiin tilanteisiin sopivaa kriteeristöä voitane määritellä lakiin. **Laissa tulisi kuitenkin olla kuvattuna periaate siitä, miten aluehallintovirastoja ohjattaisiin kriteeristötasolla valtioneuvoston asetuksella, epidemian luonteen vaatimalla tarkastelujaksolla.**

Lapland Hotels ehdottaa kaksi portaista, asetustasolla yksilöitävää kriteeristöä. Ylimmällä tasolla on lähtömaakohtainen kriteeristö. Mikäli lähtömaakohtainen kriteeristö ei täyty, siirrytään yksittäisen matkustajan tilanteen tarkasteluun.

4.1 Maakohtainen kriteeristö perustuisi lähtömaan epidemiologisen tilanteen tarkasteluun. Mikäli lähtömaan-/alueen epidemiologinen tilanne on merkittävästi vastaanottavaa aluetta heikompi aiheuttaen tilastollisesti arvioiden merkittävän riskin vastaanottavalle alueelle, tai vastaanottavan alueen rokotuskattavuus ei ole riittävällä tasolla, tai riskejä ei voida muilla terveysturvallisuustoimilla hallita riittävästi, voisi paikallinen AVI arvioida terveystarkastusten tarvetta.

Vastaavasti, mikäli lähtömaan kriteerit täyttyvät, voivat matkailijat saapua kohteeseen vapaasti ilman tarvetta pakollisille terveystarkastuksille. **Kun kriteerit on ajoissa määritelty, voidaan niiden täyttymisestä viestiä ajoissa myös matkailijoille ja matkanjärjestäjille.**

4.2 Mikäli maakohtaiset kriteerit eivät täyty, tai saapuvien matkailijoiden lähtömaa on epäselvä esimerkiksi kiertomatkoissa, siirryttäisiin tarkastelemaan matkailijakohtaisten kriteerien täyttymistä. Tässä tilanteessa esimerkiksi matkailijan joko etukäteen tai maahantulopisteen terveystarkastusasemalla esittämät todistukset voisivat riittää perusteeksi tarkemmasta terveystarkastuksesta luopumiselle.

Matkailijakohtaisen kriteeristön täyttymistä voitaisiin arvioida myös isompana kokonaisuutena. Esimerkiksi Kypros on lähtenyt jo soveltamaan "matkustuskäytävämallia" Israelin kanssa. Kyseisessä mallissa Kypros sallii kaikkien rokotettujen saapumisen maahan Israelista. Toinen esimerkki voisi olla tilauslentokohtainen arviointi. Mikäli esimerkiksi matkanjärjestäjän tai lentoyhtiön kanssa yhteistyössä on voitu varmistua siitä, että kaikilla matkustajilla on todistus joko sairastetusta ja jo parantuneesta taudista, saadusta rokotteesta tai tarpeeksi tuoreesta negatiivisesta testituloksesta, ei terveystarkastusta edellytetä.

Oleellista molemmissa edellä mainituissa kohdissa on päätösten ja kriteeristön ennakoitavuus, jotta sekä matkailijat että matkailun kaupalliset toimijat voivat riittävän ajoissa varmistua niistä edellytyksistä, joilla matkustaminen kohdemaahan on mahdollista ja sujuvaa.

5. **Koskien 16 § Virkasuhteinen kunnan tai sairaanhoitopiirin tartuntataudeista vastaavan lääkärin yksittäistä henkilöä koskevaa päätöstä pakollisesta terveystarkastuksesta**, Lapland Hotelsilla ei ole lausuttavaa.

6. **Koskien 22 § Altistuneen ja tartunnan saaneen velvollisuuksia,** Lapland Hotelsilla ei ole lausuttavaa.

Rovaniemellä 1.3.2021

Ari Vuorentausta

Lapland Hotels

toimitusjohtaja